

4. Палиенко И. Учение о существе права и правовой связанности государства. Харьков, 1908. С. 342.

5.. Шершеневич Г. Ф. Философия права. Том. 1 часть теоретическая/ Общая теория права. М.: Изд. Бр. Башмаковых, 1910. С. 809.

6. Агарков М. М. Проблема злоупотребления правом в советском гражданском праве. Известия АН СССР. Отделение экономики и права. 1946. № 6. С. 424–436.

УДК 271. 2:94(47)

Юрій Григорович ОСАДЧИЙ,

професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4567-2323>

ПОЛІТИКА ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Українська Народна Республіка була відновлена у складних зовнішньополітичних умовах. Намагаючись блокувати поширення більшовизму в Європі, у грудні 1918 р. Антанта висадила десант англійських та французьких військ на півдні України. На заході стояли польські війська. На північних і північно-східних кордонах з'явилися війська радянської Росії. Під приводом надання допомоги робітникам і селянам України, які повстали проти гетьманщини, вони розпочали наступ на Харків і Київ, продовжуючи його і після краху режиму П.Скоропадського. На південному сході виступили російські сили антибільшовицького спрямування, які очолив генерал А. Денікін (3).

Практично з самого початку свого існування Директорія опинилася перед вибором – або Антанта, або радянська Росія. Самостійного шляху, вочевидь, не існувало. «Загальний стан війська, яке брало участь у протигетьманському повстанні, не давав ніяких підстав вірити в те, щоб Україна могла вдержатися власними силами без союзу з одною або другою із зовнішніх сил», – зазначав один із чільних діячів УНР – І Мазепа (2, с. 392).

Елемент дезорганізації в визначенні єдності поглядів у зовнішньополітичну орієнтацію вносило й особисте протистояння лідерів Директорії. Так, якщо В. Винниченко виступав за союз з більшовицькою Росією проти Антанти, то С. Петлюра схилився до зближення з Антантою. Але остання з підозрою зустріла відновлення УНР Директорією, бо дивилася на Україну, лише як на частину Росії. Країни цього блоку робили ставку на відновлення «єдиної і невідомої Росії», а отже, на підтримку білогвардійської армії Денікіна. Для України не було місця в цьому плані. УНР цікавила Антанту лише тією мірою, якою її можна було використати у боротьбі з більшовиками.

Директорія, намагаючись одночасно всидіти на двох стільцях, шукала шляхів до порозуміння і з Антантою, і з більшовиками. Вона заявила про своє бажання вести переговори з Раднаркомом РСФРР. Однак пропозиції радянської делегації – почати спільні дії проти білогвардійців та антантовських інтервентів, створити єдине командування радянськими військами і військами Директорії,

визнати раду Рад в Україні – були відкинуті місією Директорії. Більше того, 16 січня 1919 р. Директорія оголосила війну радянській Росії (1, с. 165).

Після цього встановлення контактів з Антантою є предметом особливої уваги Директорії. Її представники вступають в переговори з командуванням французьких військ, що перебувало в Одесі. Проте французи в січні 1919 р. висунули цілу низку вимог до Директорії. Вони пропонували реорганізувати Директорію та уряд, вивести з них В. Винниченка, С. Петлюру й В. Чеховського, протягом трьох місяців створити 300-тисячну армію для боротьби з більшовиками й підпорядкувати її союзному командуванню. Крім того, пропонувалося передати в безпосереднє розпорядження і під контроль Франції всі залізниці й фінанси, а також офіційно звернутися до останньої з проханням взяти Україну під французький протекторат (2, с. 393).

Директорія мусила йти на поступки. В. Винниченко й В. Чеховський оголосили про свою відставку, а С. Петлюра припинив подальше перебування на державних посадах.

В офіційній ноті, надісланій у лютому 1919 р. французькому командуванню, Директорія писала, що «віддає себе під покровительство Франції і просить французькі власті керувати Директорією у відношенні дипломатичному, військовому, політичному, економічному, фінансовому і судовому, аж до закінчення боротьби з більшовиками». Але згодом з'ясувалося, що антантівські орієнтири зовнішньої політики УНР виявилися примарними. Протягом березня – квітня під тиском Червоної армії війська Антанти залишили Україну.

Наприкінці 1919 р. – початку 1920 р. у сферу зовнішньополітичних орієнтирів Директорії входить Польща. Саме тоді у Варшаві почалися переговори делегації УНР з представниками польського уряду Ю. Пілсудського, які закінчилися укладенням в квітні 1920 р. таємної «Варшавської угоди». Згідно з нею польський уряд визнавав Директорію УНР на чолі з С. Петлюрою «верховною владою в Україні». Директорія ж, в свою чергу, погодилася на відновлення кордонів Польської держави у межах 1772 р. До складу Польщі мали увійти Східна Галичина, частина Волині й Полісся – територія площею понад 100 тис. кв. км. з населенням близько 10 млн. чоловік. Більш того, Директорія дала згоду відновити право польських поміщиків на землю у межах самої УНР. Збройні сили Директорії підпорядковувалися польському командуванню (2, с. 394).

Це була спроба шляхом тяжких поступок продовжити боротьбу за державність України, хоч і в обмежених кордонах. С. Петлюра вважав, що краще зберегти хоча частину України незалежною, ніж зовсім втратити її усю.

Список бібліографічних посилань:

1. Варгатюк С. Проблеми міжнародних відносин України кінця першої чверті XX ст.: монографія. К.: Наукова думка, 2013. С. 217.

2. Історія державності України: експериментальний підручник / За заг. ред. Бандурки О. М., Ярмаша О. Н. Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. С. 608.

3. Солдатенко В. Директорія та відновлення УНР. *Дзеркало тижня*. 2008. № 48.